"HARVARD ÜNİVERSİTESİ SANAT MÜZESİ"NDEKİ EĞİTİM ETKİNLİKLERİNİN ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK ANLAYIŞI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Feride DEMİRCAN[1], Osman ALTINTAŞ[2]

ÖZET

Günümüzde hızla yaygınlaşan üniversite sanat müzeleri öğretmene, öğrenciye ve halka yönelik bir misyon ve vizyona sahiptir. Üniversitelere bağlı sanat müzeleri, ait oldukları kampüslerin kurumsal gelişimlerini arttırmak, kültürel birikimlerine katkı sağlamak, eğitim ve araştırmaya yönelik akademik, bilimsel ve sanatsal çalışmalarda bulunmak ve üniversite-çevre etkileşimini sağlamak gibi önemli görev ve faaliyetleri yürütmektedir. Bu araştırmanın amacı bir kampüs müzesinin; öğrenci-öğretmen, müze koleksiyonları, uygulanmakta olan müfredat ve dersler arasındaki ilişkinin "modern müzecilik anlayışı" doğrultusunda bir model olarak Harvard Üniversitesi Müzesi üzerinden incelemek ve bu anlayışta kampüs içine ve dışına yönelik faaliyetlerinin nasıl olması gerektiğini araştırmaktır. Bu araştırmada 2014 yılında Harvard Üniversitesi'nin bünyesinde yer alan üç sanat müzesinin birleşiminden oluşan Harvard Sanat Müzesinin 2014–2015 yılları arasındaki eğitim etkinlikleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda üniversite sanat müzelerinin, alışılagelmiş eğitim kurumlarına alternatif birer eğitim ortamı olarak halka ve bağlı olduğu kuruma yönelik önemli işlevlerinin olduğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Müze, Üniversite Sanat Müzesi

[1] Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, GSE Bölümü, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, feridedemircan(at)icloud.com
[2] Giresun Üniversitesi, Görele Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim ve Baskı Sanatları Bölümü, osman.altintas(at)giresun.edu.tr

THE EXAMINATION OF EDUCATION ACTIVITIES IN HARVARD UNIVERSITY ART MUSEUMS IN TERMS OF MUSEUMS CONCEPT IN CONTEMPORARY WORLD

ABSTRACT

Today, rapidly spreading campus art museums have benefits to teachers, students and public. Campus art museums are established to contribute to academic development, preserve collections, lead to scientific, educational and art research, manage the public relationships. These are the expected behaviors and roles for campus art museums. Institutes or universities realize that they are important components of organization to utilize for many bene-fits. The aim of this research is to examine a campus art museum on context teacher-student, museum collections, curriculum in practice and classes or courses in Harvard Cam-pus Art Museums as a case study and to present expected and responsible behaviors for inside and outside campus. In this research, it is studied 2014–2015 years education art activities in Harvard Campus Art Museum which is the combination of three individual campus art museums. End of the research, it is stated that campus art museums have important functions and missions towards parent institute and public like formal education as an alternate for class-based education.

Keywords: Art Education, Museum, Campus Art Museum

Demircan, Feride ve Altıntaş, Osman. ""Harvard Üniversitesi Sanat Müzesi"ndeki Eğitim Etkinliklerinin Çağdaş Müzecilik Anlayışı Bakımından İncelenmesi". *idil* 5.20 (2016): 231-248.

Demircan, F ve Altıntaş, O. (2016). "Harvard Üniversitesi Sanat Müzesi"ndeki Eğitim Etkinliklerinin Çağdaş Müzecilik Anlayışı Bakımından İncelenmesi. *idil*, 5 (20), s.231-248.

GİRİŞ

İnsanoğlu varoluşundan bu güne dek yaratıcılığının ve hayal gücünün bir ifadesi olarak pek çok araç ve gereçle nesneye biçim vererek, duygularının anlatımı ve dışavurumu olan sanata yönelmiştir. Genel eğitim kapsamında sanat, çeşitli yöntem ve teknikler kullanarak, bireye estetik kişilik kazandırmayı hedefleyen bir eğitim dalı olmuştur.

Genel anlamıyla sanat eğitimi ise güzel sanatların tüm alanlarını kapsayan okul içi ve okul dışı yaratıcı eğitim sürecidir (Boydaş ve Balcı, 1997, 169). Müzeler ilk kuruldukları yıllardan itibaren insanların eğitimine yönelik bir misyon ve vizyona sahip olmuşlardır. Fakat müzelerdeki eğitim kavramı, toplumların yaşamına, eğitim kuramlarının yapılarına ve müzecilik teorilerine göre farklı zaman dilimlerinde farklı anlam ve roller üstlenmiştir.

Başlangıçta araştırma ve eğitim temeline dayanan müze ve üniversite kavramının kökenleri antik çağ okullarına dayanmaktadır. Daha öncesinde benzer pek çok kurum geliştirilmişse de Ortaçağ Avrupa'sında yaygınlaşan, üniversiteler bünyesinde yer alan üst eğitim kurumları olduğu kabul edilmektedir. Müzelerin bu kurumların gelişim süresindeki birincil amaçları, akademik eğitime ve araştırmaya katkıda bulunmak şeklinde olmuştur.

19. yüzyılda müzelerin Endüstri Devrimi'nin de etkisiyle doğrudan eğitim amacıyla kurulduğu görülmektedir. Müze eğitimi 19. ve 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren gelişen bilgi ve iletişim teknolojileriyle izleyicinin öğrenmeye duyduğu ihtiyacı karşılayarak bilginin paylaşılmasını öngörmüştür. Fakat 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra müzelerde hâkim olan eğitim algısı değişerek bilimsel bilginin yaygınlaşmasını sağlayan önemli bir unsur olmuştur. Toplumda yer alan sanat ve eğitime yönelik yaklaşımlardaki değişimlerin bir sonucu olarak günümüz müze eğitimcileri öğrenmeyi, açık-uçlu ve yaşam boyu bir deneyim olarak görmektedirler. Müze eğitimi, insanların yetenek ve ilgilerine göre mevcut koleksiyonlar aracılığıyla bilgi ve deneyim kazanmalarını sağlamakta; bu yolla eğitimi sürekli hale getirme amacı gütmektedir.

21. yüzyıl eğitimcileri, toplumda bir müze kültürü yaratmak için kurulan müzelerin eğitim amacıyla kullanılması gereken en önemli kurumlardan birisi olduğu konusunda çeşitli çalışmalar yapmıştır. Geleneksel müzeler, ziyaretçilere geçmişi anmaya ve hatırlamaya yardımcı olan ve geçmişe ait gerçek nesnelerin sergilenmesine odaklanan mekânlardı (Tufts ve Milne, 1999, 613). Diğer taraftan geleneksel anlayıştaki müzeler yalnızca nesne odaklı toplama, sahip olunan mirası koruma, restore etme ve sergileme amaçlarını taşımaktaydı. Çağdaş müzecilik anlayışında ise bunların yanına bilgilendirme, eğitme, iletişim kurma ve tanıtma görevleri de eklenerek etkili ve katılımcı müzecilik anlayışına geçilmiş oldu.

Günümüzde müze söylemi içinde; daha fazla amaç, yöntem, niçin ve nasıl gibi kavramlar yer almaktadır (Witcomb, 1997, 383). Birçok müze kütüphane, arşiv, araştırma ve eğitim birimleri oluşturarak farklı izleyicilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre eğitime katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda bilgiyi koruma, saklama, belgeler oluşturma, bilimsel yayın yapma ve tüm bu kültürel ve bilimsel dökümanları halka sunma konusunda üniversiteler, yükseköğretim kurumları, okullar ve derneklerle doğrudan işbirliği yapmaktadır.

Günümüzde sanat eğitimine yönelik aktiviteler yoluyla sanatı sevdiren, gelişimi destekleyen sanat müzeleri, başlangıçta bağış yoluyla oluşturulmuş ve bulundukları üniversiteler için birer statü göstergesi olarak görülmüştür. Bu müzeler, yüksek eğitim kurumlarına ait koleksiyonların 17. yüzyıldan günümüze kadar kurumsallaşarak geldiği üniversite müzelerinin bir devamı olarak bilinen ilk modern müze örnekleridir. Özellikle sosyal, bilimsel ve kültürel alanlardaki gelişmelerin de etkisiyle değişen üniversite müzeleri, üniversite bünyesindeki sanat eğitim faaliyetlerini etkilemiştir.

Üniversite müzeleri, Boylan'a göre başlangıçta, ilk koleksiyonları dinsel koleksiyonlar ve sanat eserleri olmak üzere iki bölümden oluşmuştur (Boylan, 1999, 1). Arkeolojik, bilimsel ve antropolojik araştırmaların da artmasıyla üniversite müzelerinin koleksiyonunda bulunan nesneler ayrıştırılmış, yeni ve uzmanlığa dönük müzeler kurulmuştur. Üniversite müzeleri çeşitli akademik disiplinlerin gelişimini destekleyen, araştırma yapmak amacıyla biriktirilen ve tasniflenen verilerin toplandığı bir bilgi ve analiz merkezi olarak kurumlaşarak ve gelişerek bugünkü şeklini almıştır.

Üniversiteler sahip oldukları koleksiyonlarıyla üniversitenin eğitim müfredatı arasında bir bağ kurarak eğitim-öğretim ve araştırmaları desteklemişlerdir. Sanat eğitiminin yaygınlaşması sanat tarihinin üniversiteler bünyesinde bir bilim dalı olarak kabul görmesiyle daha da hız kazanmıştır. Üniversite sanat müzeleri müzede eğitime ve öğrenmeye yönelik etkinlikler düzenlemektedir. Bu yolla müzelerin bir eğitim ve kültür merkezi olma yönü ön plana çıkmaktadır. Bu müzelerin bir başka işlevleri, çağdaş müze eğitiminin önemini görünür kılarak ziyaretçileri bilinçlendirmektir. Bu yaklaşım keşfetmeye yönelik geziler düzenleme, dokunarak, yaparak ve yaşayarak öğrenme, uzmanlık alanı geliştirme, uygulama ve değerlendirme gibi özellikleri içermektedir.

Hooper-Greenhill'in (2004) de dediği gibi, müze eğitimi kuramının ve metodolojisinin büyük kısmı uluslararasıdır. Dolayısıyla bu evrensel bilgiyi edinmek, üzerinde düşünmek ve tartışmak gerekmektedir.

Üniversite sanat müzeleri, üniversitenin statüsü bakımından da önemli sayılmaktadır. Sanat eğitiminin yaygın olarak üniversiteler bünyesinde gerçekleşmesi ve bir bilim dalı olarak kabul görmesinde üniversite müzeleri etkin rol üstlenmiştir. Harvard Üniversitesi, ilk sanat müzesine sahip olan ve ABD'de eğitim veren en eski

yükseköğretim kurumudur. Bunun yanı sıra Harvard Sanat Müzesi, bilim ve sanata yönelik gelişmeler eşliğinde içinde bulunduğu dönemin koşul ve ihtiyaçlarına göre eğitim ve öğretim programlarını yenilemiş; bu yönüyle kendisinden sonra kurulacak olan diğer üniversite müzelerine öncülük etmiştir.

Bu makale, çağdaş müzecilik anlayışı içerisinde müze içinde ve dışında hazırlanan program, sergi ve etkinlikler yoluyla üniversite sanat müzelerinin eğitime olan katkısı üzerinde durmaktadır. Diğer taraftan Harvard Üniversitesi Sanat Müzesi örneğinden hareketle sanat eğitimine yönelik etkinlikleri ve bunların koleksiyonlarla olan ilişkilerini de incelemektedir. Müzelerde gerçekleştirilen eğitim aktivitelerinin daha ayrıntılı incelenmesi, çözümlemesi ve yaygınlaştırılması gerektiği için bu araştırma önem taşımaktadır.

Betimsel tarama modelinde hazırlanmış olan bu çalışmada, konuların daha aydınlatıcı olması için literatür taraması ve alan araştırması yöntemleri kullanılmıştır. 2015 yılına kadar üniversitelerde, müzelerde ve diğer kurumlarda yayımlanan, "kültür sanat", "sanat eğitimi", "müze eğitimi" ve "üniversite - kampüs müzeleri" gibi konularda literatür taraması yapılmıştır. Özellikle Harvard Üniversitesi Sanat Müzesi'nde ve kütüphanesinde konuyla ilgili yayınlar, broşürler ve yıllıklar incelenerek kaynak taraması yapılmış ve veri toplanmıştır. Harvard Üniversitesi 2014-2015 yılı Sanat Eğitimi Programları'na dahil olunarak gerekli gözlemler kaydedilmiş ve yer yer eğitim birimi direktörlerinin görüşlerine baş vurulmuştur.

Dünden Bugüne Harvard Üniversitesi Sanat Müzesi

Harvard Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri'nin Massachusetts eyaletinde yer alan Boston şehrinin Cambridge semtinde 1636 yılında kurulmuştur. ABD'deki en eski yükseköğretim kurumu olan Harvard Üniversitesi dünyanın önde gelen üniversitelerinden biri olarak tanınmaktadır.

John Harvard'ın ölümüyle geride bıraktığı 400 kitabı ve birkaç yüz poundluk mirasla evvela Kolej olarak kurulan Harvard Üniversitesi, 1780'li yıllarda üniversite olarak tanınmıştır. İlk başta 400 kitapla kurulan Harvard Üniversitesi Kütüphanesi ise bu gün sahip olduğu 15 milyonun üzerindeki kitabıyla dünyanın en büyük akademik kütüphaneleri arasında ilk beş içerisinde yer almaktadır.

1869-1909 yılları arasında değişen öğrenci seçme sistemi, derslerin işlenişi ve kurumun fiziksel yapısı bugünkü şeklini almış ve örnek bir model olarak Amerika'da kendisinden sonra gelecek diğer üniversitelere uygulanmıştır.

İlk kapsamlı müzesini 1784 yılında kuran Harvard Üniversitesi'nin bünyesinde bilimsel ve sanatsal araştırmaları destekleyen, dünya genelinde örnek olabilecek çok sayıda koleksiyon ve müze bulunmaktadır. Bu müzeler kampüste ve içinde bulundukları bölgede eğitim-öğretime katkıda bulunmak, bilimi ve sanatı desteklemek gibi amaçlar taşımaktadır. Bu müzelerde gerçekleştirilen programların sonunda katılımcılar, teknolojik-bilimsel yeniliklerle ve orijinal sanat eserleriyle buluşmaktadırlar. Diğer taraftan öğrencilere yeni burs imkânları da sunan üniversite, kampüs ve toplum işbirliğini sağlama yolunda sanat eğitimini desteklemektedir.

2014 yılında genişletilerek bir araya getirilen Harvard Sanat Müzesi, daha evvel her biri farklı tarihlerde kurulmuş olan koleksiyonları, rehberlik amacı birbirinden farklı biçimde şekillenmiş üç ayrı sanat müzesiden oluşmaktaydı. Bu müzelerin her biri bir bilim dalı olarak sanat tarihinin ve müzecilik anlayışının gelişmesinde, sanat eserlerinin korunmasında, sunulmasında, belgelenmesinde, yorumlanmasında, koleksiyonların ve kaynakların genişletilmesinde önemli rol oynamışlardır. Yine bu müzeler, araştırma, eğitim-öğretim, profesyonel kurslar ve seminerler yoluyla, sanatı anlama ve yaygınlaştırma yönünde öncü çalışmalar yapmışlardır. Bu müzeler şunlardır:

1. Fogg Müzesi: Esas itibariyle erken dönem alçı koleksiyonları, fotoğrafları ve yayınları ile Fogg Müzesi, batı kökenli resim, heykel, dekoratif sanat eserleri, fotoğraf, baskıları ve Ortaçağ'dan günümüze kalma eserleriyle tanınmıştır.

2. Busch-Reisinger Müzece: Müze adını Busch-Reisinger adını almıştır. Adolphus Busch Hall ortaçağ kabartmalarına, heykellerine ve Alman dışavurumdan Bauhaus ile ilgili materyallere ev sahipliği yapmıştır. Diğer bölümde ise geç ortaçağ heykelleri ve 18. yüzyıl sanatı sergilenmiştir. Müze aynı zamanda Avrupa'daki savaş sonrası eserleri ve çağdaş sanat eserleri koleksiyonlarını sergilemiştir.

3. Arthur M. Sackler Müzesi: Akdeniz, Asya ve Orta Doğu sanat eserlerini sergileyen bu müze 1985'te açılmıştır. Bu mekan halen Tarih ve Mimarlık Sanatı Bölümüne ve Medya-Slayt Kütüphanesine ev sahipliği yapmaktadır.

Harvard müzeleri 2015 yılında yapılan yenilenme ve genişletme çalışmalarıyla bu üç müzeyi tek bir çatı altında toplamış ve Renzo Piyano Akıllı bina çalıştayıyla Fogg Müzesinin 1927 yılındaki yapısını koruyarak 21.yüzyıl müzecilik anlayışının ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yeniden düzenlemişlerdir. Müzeler bir araya toplatılarak galeri alanı genişletilmiş, Sanat Araştırma Merkezleri, Koruma Laboratuvarları ve derslikler ilave edilerek Harvard Sanat Müzesi 2015 Ocak ayında açılmıştır.

Resim 1: Harvard Üniversitesi Sanat Müzesi "Akıllı Bina"

Yıl İçerisinde Gerçekleştirilen Sergi ve Etkinliklerden Örnekler

Harvard Sanat Müzesi 2014-2015 yılı içerisinde farklı yaş gruplarına, ilgi ve ihtiyaçlara hitap eden çok çeşitli sergi ve sanat etkinliği gerçekleştirmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

"1955-1975 Dönemi Asya ve Amerika Pop Sanatı" isimli enstelasyon, uluslararası pop art sanatçısı David Hockney, Gerhard Richter'dan Jasper Johns, Robert Rauschenberg ve Andy Warhol'a kadar birçok sanatçının eserini müze üyeleriyle, öğrencilerle, araştırmacılarla ve halkla buluşturmuştur.

"Amerikan Sanatı ve Modernlik" isimli sergide Winslow Homer, Mary Cassatt, John Marin ve Arshile Gorky gibi sanatçıların çalışmalarını inceleyen birim tarafından düzenlenmiş enstalasyonlar yer almıştır. Sergi, Amerikan sanatındaki iç savaştan Soğuk Savaş'a kadar olan gelişmeleri konu almıştır. Serginin teması sırayla modernizmdeki doğanın ve toprağın rolünün keşfi, sanat pratiklerindeki endüstriyel ve bilimsel sürecin işbirliği, kentleşmeyle gelen zorlukların kavranmasındaki subjektif yaklaşımlar ve bu yaklaşımlardaki yeni metodlar olmuştur. Sanat ve Mimarlık bölümünden Profesör Jennifer L. Roberts sergiye eşlik eden kursların hocalığını üstlenerek katılımcılarla serginin konseptinde yer alan konuları tartışmıştır.

"Work in Progress" adlı sergide uluslararası çağdaş sanatçı olarak bilinen Rebecca Horn, multimedya sanatına olan yeni yaklaşımı ve farklı tarzı ile ilgi

görmüştür. Rebecca Horn'un performansı sergiyi izlemeye gelenler tarafından ilgiyle takip edilmiştir.

Resim 2: Jesse Aron Green **"**Kapalı Jimnastik" Performans

"Mark Rothko Duvar Resimleri" sergisinde Mark Rothko'nun restore edilen duvar resimleri tekrar düzenlenerek, dijital sunumlar teknolojik imkanlar eşliğinde izleyiciyle buluşturulmuştur. Yıl boyunca açık kalan sergi, hocalar ve doktora öğrencileri eşliğinde yürütülen sanat tarihi derslerine konu olmuş ve sergi alanında öğrencilerle birlikte eser analizi yapılmıştır.

Resim 3: "Mark Rothko Duvar Resimleri" sergisinde doktora öğrencisi eşliğinde yapılan eser analizi dersi

"Japon Stili Boyama" sergisinde Japon sanatının önemli örnekleri yer almıştır. Mitolojik, dini ve edebi tanımlar için temsili bir medya olarak gösterilen ve günlük hayatı konu alan eserler 16. yüzyıl ortalarına kadar uzanmaktadır. Müzede

sergiyle eşzamanlı olarak öğrencilere yönelik çalıştaylar da düzenlenmiş, sanatçı konuşmaları gerçekleştirilmiştir.

Resim 4: Sanat Çalışma Merkezi

Harvard Sanat Müzesi yıl içerisinde gerçekleştirdiği sergiler yoluyla öğrencileri orijinal sanat eserleriyle buluşturmuştur. Sergilerde bulunan eserler lisans ve lisansüstü programlarda gerçekleştirilen sanat tarihi ve sanat eleştirisi derslerine konu olmuştur. Öğrenciler sergilere eşlik eden eğitim faaliyetlerine katılma yoluyla yaparak ve yaşayarak öğrenme imkânı bulmuşlardır.

Amerika'daki müzelerde kurumdan maaş almadan çalışan gönüllülerle sıkça karşılaşılmaktadır. Topluma ya da kuruma faydalı olmaktan başka bir çıkar gözetmeyen gönüllü çalışanlardan Harvard Üniversitesi Müzesi de başta eğitim programlarında olmak üzere uzun yıllar istifade etmiştir. Ancak müzenin 2015 yılında yenilenmesinin ardından gönüllülerle yürütülen eğitim etkinlikleri kaldırılarak yerine daha bilimsel ve katılımcıları araştırmaya sevk eden programlar getirilmiştir. Bu program kapsamında müzede yıl içerisinde gerçekleştirilen bazı aktiviteler şunlardır:

Ücretsiz ziyaret günleri, Lise düzeyi okul günleri, Halk Günü, Açık Kapı Günleri (Özel Günler İçin), Üyeler için Organ Bağışını Destekleme Günleri, Öğrenci Rehberlik Turları

Harvard Sanat Müzesi'nde Sanat Eğitimi Programları

Öğretim ve Araştırma: Akademik kurum olarak Harvard üniversitesin öğretim ve araştırma başarının anahtarı olarak görülmektedir. Müzeler koleksiyonlarındaki orijinal eserler sayesinde bilimsel çalışmalara, sunumlara ve üretmeye teşvik etmelidir. Harvard Sanat Müzesi de koleksiyonuna ve kaynaklara erişim olanağı sunarak sanatçı ve araştırmacıları bilgilendirmekte; onları yeni yaklaşımlara teşvik etmektedir.

Asya ve Akdeniz Sanatı Departmanı: Bu bölümde, Neolitik çağdan günümüze kadar olan 7.000'den fazla yılı kapsayan 60.000'in üzerinde eser yer almaktadır. Doğu Asya, Güney ve Güneydoğu Asya, Orta Asya, Batı Asya ve Kuzey Afrika'nın, yanı sıra antik Yunan, Roma, Mısır ve Yakın Doğudan gelen nesneleri içermektedir. Arthur M. Sackler Müzesi tarafından düzenlenen bu bölümde nesnelerin çoğu İslam, Budist, Hindu kültürlerine aittir.

Avrupa ve Amerika Sanatı Departmanı: 12. yüzyıldan kalma dekoratif sanat eserini sergileyen Avrupa ve Amerikan Sanatı Birimi 70.000'den fazla resim, fotoğraf, baskı, heykel ve objeyi sergilemektedir.

Modern ve Contemporary Sanat Departmanı: Modern ve Çağdaş Sanat Bölümü genel sanat eserlerini yönetmektedir. Toplama 110.000'den fazla resim, fotoğraf, baskı, heykel, enstalasyon, dekoratif sanat nesnesini sergilemektedir. Avrupa modernistleri, Avusturya ve Alman ekspresyonist sanatçılar tarafından yapılan eserler bulunmaktadır. Öğrenciler çizimler, resimler ve geleneksel baskı tekniğiyle 20. yüzyıldaki 'soyutlama anlayışı' ya da 'Kübizm anlayışının resimdeki temsil sorununa meydan okuması' gibi konularda çalışmalar yapmaktadır.

Sanat Çalışma Merkezi: Kuzey Amerika Müzeleri kapsam ve büyüklük bakımından genişletilmiş sıra dışı müzelerdir. Sanat Çalışma Merkezleri şu anda gösterimde olmayan eserleri gerektiğinde dijital kopyalarını ya da orijinallerini ziyaretçilere ve araştırmacılara sunmaktadır.

Küratör Bölümü: Asya ve Akdeniz Sanat Bölümü, Avrupa ve Amerikan Sanatı ve Modern ve Çağdaş Sanat Dalları birimleri bir araya gelerek dünya sanatını incelemekte ve müzenin geniş koleksiyonlarını yorumlamaktadırlar. Bu koleksiyonları oluşturmak için yaklaşık 250.000 senelik zaman dilimini kapsayan dünyanın dört bir yanından edinilmiş nesneler, küratörülük bölümlerinin coğrafi ve kronolojik çizgisinde düzenlenip izleyiciye sunulmaktadır.

Akademik Halk Programları: Harvard Sanat Müzesi yeni bir eğitim modeli oluşturarak, halka ve öğrencilere alternatif bir öğrenme imkânı sunmaktadır. Müze sahip olduğu geniş koleksiyonları yaratıcı düşünmeyi zenginleştiren birer temel eğitim

aracı olarak kullanmaktadır. Müzenin tüm mekânları, öğretim ve sanat eğitimi yoluyla öğrenmeyi kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. Farklı kitlelere uygun hazırlanmış programlarla müze, nesne tabanlı eğitimin gücünü keşfetmeyi hedeflemiştir.

Resim 5: Halk Programları Çalıştayı

Halk Programları: Kalabalık bir üniversite kampüsünde yer alan Harvard Sanat Müzesi, komşuları ve ziyaretçileri tarafından daha aktif kullanılabilmesi için yıl içerisinde yapılan halka açık programlar bu birimin katkılarıyla düzenlenmektedir. Ziyaretçiler galerileri bağımsız bir biçimde, dijital bir turla ya da öğrencilerin kılavuzluğunda ziyaret edebilmektedir. Halk programları kapsamında katılımcılara dersler, performanslar, konserler, çalışma kurultayları ve filmler sunmaktadır.

Resim 6: Harvard Sanat Müzesi'nde sanatçı ile söyleşi

Eğitim ve Araştırma Merkezleri: Harvard Üniversitesi Müzesi Araştırma Merkezleri'nde görev yapan uzmanlar eşliğinde belgeleme, tasnifleme, koruma ve

yorumlama faaliyetlerini yürütmektedir. Harvard Sanat Müzesi araştırmalar yoluyla mevcut koleksiyon ve kaynaklarını genişletmeyi ve güçlendirmeyi hedeflemiştir. Farklı yaş gruplarına hitap eden eğitim programlarının düzenlendiği müzede Sanatsal Çalışma Merkezleri, galeriler, sınıflar, konferans salonları aktif bir biçimde kullanılmaktadır.

Müzede bir grup eğitimci, küratör, bilim adamı ve teknik ekip bir araya gelip eğitim ve araştırmaya yönelik programların desteklenmesi için çalışmalar yapmakta ve bu ortak amaca hizmet etmektedir. Yine bu merkezler, müze çalışanlarını ve katılımcıları sergi, konferans, çalıştay ve seminerlerle bir araya getirerek sohbet ve alışveriş ortamı sağlamaktadır. Harvard Müzesi'ne bağlı 4 araştırma merkezi bulunmaktadır:

Koruma ve Teknik Çalışmalar İçin Straus Merkezi: Koruma ve Teknik Araştırmalar Merkezi olan Straus, güzel sanatları koruma, araştırma ve bu konuda eğitim verme alanında dünyada ilk sırada olma özelliğine sahiptir. Merkez laboratuvarları, eserleri koruma, konservasyon bilimi ve küratörlük deneyimleri sayesinde müzede bulunan 250.000 eserin en iyi şekilde bakımını sağlamaktadır. "Straus Center for Conservation and Technical Studies" eserler için bir araya gelerek geliştirmenin ve zenginleştirmenin sağlandığı bir araştırma merkezidir.

Resim 7: Konservasyon çalıştayı

Sardis'de Arkeolojik Keşifler Merkezi: Harvard ve Cornell Üniversiteleri 1958'de kuruluş tarihinden bu yana, Ege'de "Sardis Arkeoloji Keşif Kazısı" yaparak bölgeyi koruma altına almıştır. Bu yolla Türkiye'nin batısında araştırmalar yapılarak İslam öncesi dönem aydınlatılmaya çalışılmıştır. Batı Anadolu'da kurulan Lidya Krallığı'nın başkenti Sardes, günümüzde Manisa ili topraklarındaki bulunmaktadır. Yapılan kazılarda bulunan seramiklerden Yunanistan kültürleriyle bağlantıları olduğu düşünülen Sardes Ön Asya'nın en önemli metropollerinden biri olmuştur. Lidya Devletin kalıntıları da bu bölgede araştırılarak incelenmektedir.

Modern Sanatlar Teknik Çalışma Merkezi: New York'taki Whitney Amerika Sanat Müzesi ile 2001'de kurulan Modern Sanatlar Teknik Çalışma Merkezi (CTSMA) birleşerek kurulan bu merkez, modern sanatın ve sanat eserlerinin korunması için gerekli olan malzemeler üzerinde çalışmalar yapmıştır. CTSMA'da koruma ile meşgul olanlar, öğrenciler ve araştırmacılar için gerekli malzemeleri ve ilgili araştırmaları bir araya getirerek bir kaynak oluşturmuşlardır.

Harvard Sanat Müzesi Arşiv Merkezi: Harvard Sanat Müzesi Arşivi, tarihi eserlerin ve kuruma kayıtlı bulunan her türlü formattaki resmi belgelenin deposudur. Bu merkezin misyonu, sanat nesnelerini korumanın ve yönetmenin dışında araştırmacı eğitimcilerin politikaları doğrultusunda, Harvard Üniversitesi Sanat Müzesi'nin personel, öğrenci, öğretim görevlisi ve halkı bu arşive erişebilir hale getirmektir.

K–12 Eğitimcileri: Harvard Sanat Müzesi kapsamlı koleksiyonlarını tanıtım ve paylaşmaya yönelik programlarla okul gruplarına olduğu gibi ve her yaşa ve gruba

hitap edecek bir tarzda sunmaya özen göstermişlerdir.

Resim 8: Müzedeki yüksekokul ve lise eğitimini çalışmaları

Müzelerin eğitim kaynaklarını ve çeşitli nesne tabanlı stratejilerini destekleyen atölye çalışmaları, eğitim ve öğretimi desteklemektedir. Müzede bulunan Akademik ve Kamu Programları Birimi, sanat tarihi, resim ve müzik eğitimindeki yüksek lisans öğrencileri ile yenilikçi dijital turlar gerçekleştirmektedir. Müzedeki eğitim birimi, şehirde bulunan yüksek okullardaki eğitim ve öğretimi destekleyen çalışmalar yapmaktadır. (Cambridge Rindge - Latin School, CRLS). Müze Eğitiminin Alan Uygulaması Programı olarak, Harvard Üniversitesindeki Yüksek lisans, doktora öğrencileri ve müze çalışanları bir lise ile bütün yılı kapsayan bir takım çalışmalar

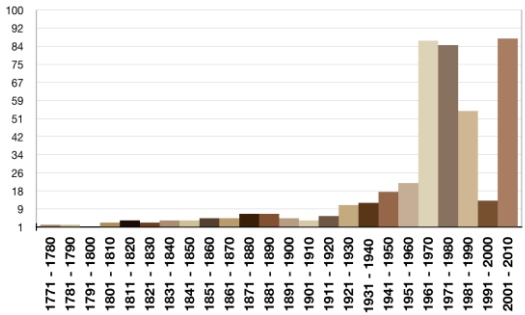
yürütmektedir. Çalışmada lise öğrencileri müzedeki programlara katıldığı gibi müzedeki birimler de okullara giderek eğitim öğretim faaliyetlerini desteklemektedirler.

Amerika'da Bulunan Kampüs Sanat Müzeleri Üzerine Bir Değerlendirme

Amerika'da bulunan müzelerin ülkedeki eğitim ve kültür-sanat kurumları ile olan yakın ilişkileri ve müzecilik aktivitelerinin eğitim kurumlarıyla işbirliği nedeniyle pek çok program üniversitelerle birlikte yürütülmektedir. Bunun bir sonucu olarak da strateji, amaç ve yöntemlerin belirlenmesinde üniversiteler ve müzeler aktif rol oynamaktadır.

Günümüzde tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, Amerika'da da müzelerde öğretim etkinlikleri düzenleme konusundaki çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Müzelerin "Eğitim programlarında öğrencilere, öğretmenlere, yöneticilere, halka, ailelere ve engellilere yönelik etkinlikler yer almaktadır" (Buyurgan, 2009, 15).

ABD'de bulunan müzeler ve kütüphaneler, kar amacı gütmeyen sivil kuruluşlara, vakıflara ve yerel yönetimlere bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Özel sektörün sanata olan desteği sayesinde sanat, devlet desteğine ihtiyaç duymadan varlığını sürdürebilmektedir. Bireysel müzeler kurmanın da mümkün olduğu ABD'de bir müzenin Amerikan Müzeler Birliği üyesi olması için bir takım etik ve estetik

standartlara sahip olması gerekmektedir.

Tablo 1. Amerika'daki Kampüs Sanat Müzelerinin Kurulma Tarihleri ve Sayıları

Bir öğrenme merkezi olarak müze, idrak etme, düşünme ve aydınlanma yeri olarak tanımlanabilir. Amerika'da, özellikle Harvard Üniversitesi Sanat Müzesi'nin açılmasından itibaren öğretim ve araştırma müzeler için öncelikli olmuştur. Üniversite

Sanat Müzeleri'nin tanımlarında da yapılan programlarda müzenin eğitim yönünün her zaman ön planda tutulduğunu vurgulanmaktadır. Günümüzde yüksek öğretim enstitüleri tarafından yönetilen, üniversite veya kolejlerde inşa edilen kampüs sanat müzeleri, aldıkları isimlerle de eğitim yönlerini öne çıkarmaktadır (McGraw, 1996, 36).

Bu kampüs sanat müze ve galerilerin misyonları, temel amaçları, rolleri ve geleceğe yönelik vizyonları müze tarafından belirlenmiş olmasına rağmen pek çok kampüs sanat müze ve galerisi, kendi vizyon ve misyonlarını bağlı oldukları ana kurumlarla belirlemektedir.

Kampüs Sanat Müzelerinin internet siteleri incelendiğinde sergi alanları ve bunlarla ilgili olarak halka veya üniversiteye ait bilgilendirmelerin sınırlı olduğu ve yalnızca kendi içine odaklandığı dikkati çekmektedir. Yalnızca birkaç büyük kampüs müzesi öğretim ve araştırma konusunda standartların üzerine çıkabilmiştir (Cameron, 199: 25). Kampüs sanat müze ve galerileri ait oldukları üniversite kurumları, bu kurumları destekleyen birimler ve toplum için anlamlı ve önemli kültürel kaynaklar olarak kabul edilmektedir. Amerika'da 1960 sonrası gelişmelerin de etkisiyle önemi anlaşılan Kampüs sanat müze ve galerilerinin yüksek eğitimle ilişkisi düzenli olarak artmaktadır.

SONUÇ

Araştırmanın başında da belirtildiği gibi çağdaş müzecilik anlayışına göre müzelerin işlevleri yalnızca sanat eserlerini toplamak, korumak ve yorumlamak değildir. Tüm bunlara ilave olarak müzeler öğrenme, idrak etme, düşünme ve aydınlanma merkezleridir. Üniversite sanat müze ve galerilerinin artan faaliyetleri, yüksek eğitimle olan ilişkilerinin de gelişmesine ortam hazırlamaktadır.

Üniversite sanat müzelerini alternatif bir eğitim ortamı olarak, üniversitelerin eğitim programlarıyla işbirliği içerisinde eğitim-öğretimi ve araştırmayı destekleyen faaliyetler hazırlamalıdırlar.

Üniversite sanat müze ve galerileri, içinde bulundukları toplum tarafından desteklenen son derece önemli, üniversite kurumları bakımından kültürel kaynak olarak kabul edilmeli ve desteklenmelidirler.

Toplumun üst düzey eğitim birimi olan üniversitelerin bünyesinde yine toplumun üst düzey kültür kurumu olan müzelerin kurulması ile eğitim ve araştırma temeline dayalı çalışmaların da arttığı gözlenmiştir. Bu nedenle üniversite müzeleri, üniversitelerdeki eğitime ve araştırmalara katkıda bulunmalıdır. Böylelikle yeni müzecilik anlayışında olduğu gibi araştırma da müzelerin temel işlevlerden birisi olmalıdır. Üniversiteler kuruldukları bölgenin bilimsel ve ekonomik alt yapısını

destekleyerek kent girişimine katkı sağlarken üniversite müzeleri ise kültürel alt yapısını geliştirmektedir.

Uyguladığı programlar bakımından kendisinden sonra kurulan diğer kampüs müzelerine örnek oluşturan Harvard Sanat Müzesi'nde olduğu gibi müzeler, toplumsal kültürün yayılması için araştırma yapmalı; bu araştırma sonuçlarını ilgili kurumlarla ve toplumla paylaşarak ilgi alanlarına uygun projeler geliştirmelidir. Kampüs müzeleri sanatı anlaşılır kılacağı gibi, sanat eğitim programlarının çeşitliliği sayesinde toplumun, sanatsal, felsefi ve kavramsal yönünün gelişmesine de zemin hazırlamalıdır.

Harvard Üniversitesi Sanat Müzeleri eğitim programlarıyla halkı, öğrencileri ve fakülte çalışanlarını eleştirel ve analizci yaklaşımla araştırmaya teşvik etmektedir. Araştırmalarla, eğitim ve öğretimle, profesyonel kişilerce hazırlanmış dersler ve kurslar yoluyla kampüs içinde eğitimde önemli bir rol oynadığı gibi halk eğitimini de desteklemektedir. Harvard müzesi orijinal sanat eserlerini yakından inceleme imkânı sunmuş ve izleyicilerin koleksiyonlara erişimini kolaylaştırmıştır. Orijinal akademik ürün ve üretimleri destekleyerek disiplinler arası işbirliğini üniversite çapında geliştirmiştir.

Harvard Sanat Müzesi'nde olduğu gibi, bu gelişmeler ışığında müzelerin ölü mekânlar olmaktan kurtarılıp her yaştan insana hitap eden, bilime ve sanata hizmet eden yaşayan ve yaşatan mekânlar şekline dönüşmelidir. Böylelikle müzeler bilimsel ve sanatsal gelişmelerle yenilenen misyonlarını yerine getirdiği için ziyaretçi sayısı da artacak ve maddi gelir bakımından gelişme gösterecektir.

Son zamanlarda ülkemiz genelindeki olumlu gelişmelere rağmen üniversite-müze ilişkisinin canlı tutulduğu örnekler oldukça azdır. 1937'de kurulan Mimar Sinan Üniversitesi Resim Heykel Müzesi, ODTÜ Müzesi, İÜ Müzeleri, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Müzesi, Eğitim Fakültesi Resim Heykel Müzesi, Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi, Hacettepe Üniversitesi Sanat Müzesi gibi müzelerimiz üniversite öğretim programlarına destek vermektedir. Ancak günümüzde üniversitelerin kurumsal kimliğini geliştirmek amacıyla müze kurmaları ve bu müzelerden eğitim-öğretim hususlarında yararlanmaları gerekmektedir. Bu nedenlerle üniversiteler, müze kurmaya teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

Bünyesinde sanat müzelerine yer veren üniversiteler, bu müzelerden aktif olarak istifade etmelidir. Özellikle sanat eğitimi programına dâhil olan öğrenciler için bu müzeler, sanat tarihi ve sanat etkinlikleri dersleri kapsamında daha etkin bir biçimde kullanılmalıdır. Üniversite sanat müzeleri eğitim etkinliklerinin yanı sıra sanat yapıtları ve müfredattaki kazanımları ilişkilendirmeli ve kuruluş amaçlarına hizmet vermelidir.

KAYNAKLAR

Buyurgan, Serap. Mercin, Levent. Güzel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları, Ankara Güzel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları, 2005.

Boydaş, Nihat, Balcı, Yusuf, *Eğitim Sanat İlişkisi, Sanat Eğitim Eğitim Bilime Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi, 1997

Boylan, Patric J., Universities and Museums: Past, Present and Future, Museum Management and Curatorship, France, ICOM – International Council of Museums, 1999

Cameron, Kim, S. (1991). Organizational adaptation and higher education. In M. W. Peterson, E. E. Chaffee, & T. H. White (Eds.), MA: Pearson. 1991

Erbay, Fethiye, Müze yönetimini kurumsallaştırma çabası (1984-2009), İstanbul: Mimarlık Vakfı Enstitüsü, 2009

Hooper-Greenhill, Eilean, Museums and Shaping of Knowledge, UK: Routledge, 2004

McGraw, M. S., The campus art museum and gallery: Uniting patronage and scholarship. (Doctoral dissertation). (UMI No. 9635451), 1996

Tufts, S., & Milne, S. Museums: A Supply-side Perspective. Mediterranean Journal of Humanities, Annals of Tourism Researc. 26(3), 1999

Witcomb, Andrea, On the side of the object. Museum Management and Curatorship, 16, 1997